

Advies betreffende de samenstelling van bloemzaadmengsels voor de aanleg van gemengde grasstroken in het kader van beheerovereenkomsten

Nummer:	INBO.A.2014.23
Datum advisering:	7 april 2014
Auteur(s):	Geert De Blust, Robin Guelinckx & Jan Van Uytvanck
Contact:	Lieve Vriens (lieve.vriens@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 17 februari 2014
Geadresseerden:	<p>Vlaamse Landmaatschappij</p> <p>T.a.v. Karolien Michiel Centrale directie Afdeling Platteland en Mestbeleid Dienst Beheerovereenkomsten Gulden Vlieslaan 72 1060 Brussel</p> <p>Karolien.Michiel@vlm.be</p>

AANLEIDING

In het kader van de opmaak van een Ministerieel besluit voor de nieuwe beheerovereenkomsten (start vanaf 1 januari 2015) wil de Vlaamse Landmaatschappij voor een aantal types van beheerovereenkomsten een soortenlijst opnemen. Beheerovereenkomsten zijn doelgerichte maatregelen waarmee de Vlaamse Overheid de waterkwaliteit wil verbeteren, erosie wil bestrijden en de biodiversiteit in stand wil houden en herstellen. Er bestaat een heel gamma aan maatregelen. Bij de aanleg van gemengde grasstroken of bloemenranden worden zaadmengsels ingezaaid met als doel de faunadiversiteit in het landbouwgebied te verhogen. Afhankelijk van de maatregel variëren de doelsoorten.

VRAAGSTELLING

Voldoen de voorgestelde zaadmengsels voor gebruik onder verschillende lokale en regionale condities?

TOELICHTING

1 Types randen en hun doelen, voorgestelde beheervorm en te gebruiken zaadmengsels

1.1 Types randen en hun doelen

De types randen waarvoor VLM beheerovereenkomsten wil voorzien, zijn de volgende:

- 1) 'Gemengde grasstrook' met als voornaamste doel kwetsbare landschapselementen te bufferen in combinatie met een algemene faunadoelstelling op de rand zelf;
- 2) 'Gemengde grasstrook plus' met als voornaamste doel habitat te creëren voor akkervogels en 'IHD-soorten';
- 3) 'Bloemenrand' met als voornaamste doel bestuivers en, meer algemeen, de diversiteit aan ongewervelden te ondersteunen.

1.2 Beheermaatregelen

Om deze randen te realiseren, zullen in de beheerovereenkomsten specifieke zaadmengsels en richtlijnen voor het onderhoud van de randen opgegeven worden. Het onderhoud zou volgende voorwaarden omvatten:

- 1) 'Gemengde grasstrook':
 - a. geen gebruik van pesticiden,
 - b. geen bemesting,
 - c. maaien van de hele rand vanaf 15 juli
of 2/3 van de rand maaien op een vrij te bepalen tijdstip en de overige 1/3 over de gehele lengte ongemaaid laten (ruige strook voor overwintering).
- 2) 'Gemengde grasstrook plus':
 - a. geen gebruik van pesticiden,
 - b. geen bemesting,
 - c. keuze voor beheerschema triorandenbeheer en 1/3 over de gehele lengte laten staan (ruige strook voor overwintering)
of uitstel maaidatum tot 15 augustus en 1/3 over de gehele lengte laten staan (ruige strook voor overwintering).
- 3) 'Bloemenrand':
 - a. geen gebruik van pesticiden,
 - b. geen bemesting,
 - c. aangepast maaischema in functie van het mengsel.

1.3 Voorgestelde zaadmengsels

De zaadmengsels die de VLM in de beheerovereenkomsten zou willen opnemen zijn de volgende:

Voor de 'Gemengde grasstrook' en 'Gemengde grasstrook plus'

Nederlandse benaming	Wetenschappelijke naam	max. %
Grassen (minstens 3 waarvan 2 ijle grassoorten*)		85
Rood zwenkgras*	<i>Festuca rubra</i>	50
Veldbeemdgras*	<i>Poa pratensis</i>	50
Ruw beemdgras*	<i>Poa trivialis</i>	50
Gewoon struisgras*	<i>Agrostis tenuis</i>	50
Reukgras*	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	50
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	15
Rietzwenkgras	<i>Festuca arudinaceae</i>	15
Beemdlangbloem	<i>Festuca pratensis</i>	15
Italiaans raigras	<i>Lolium multiflorum</i>	15
Timotee	<i>Phleum pratense subsp. ratense</i>	15
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	15
Haver	<i>Avena sativa</i>	15
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	15
Kruiden (minstens 3)		15
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>	5
Avondkoekoeksbloem	<i>Silene latifolia subsp. alba</i>	5
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	5
Esparcette	<i>Onobrychis viccifolia</i>	5
Gewone margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>	5
Groot Kaasjeskruid	<i>Malva sylvestris</i>	5
Groot streepzaad	<i>Crepis biennis</i>	5
Grote klaproos	<i>Papaver rhoeas</i>	5
Kleine pimpernel	<i>Sanguisorba minor</i>	5
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	5
Korenbloem	<i>Centaurea cyanus</i>	5
Luzerne	<i>Medicago sativa</i>	5
Muskuskaasjeskruid	<i>Malva moschata</i>	5
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	5
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	5
Veldlathyrus	<i>Lathyrus pratense</i>	5
Vogelwikke	<i>Vicia cracca</i>	5
Wilde peen	<i>Daucus carota</i>	5
Zaaihoeveelheid	15 kg/ha	

Voor de 'Bloemenrand'

Voor de 'bloemenrand' worden verschillende zaadmengsels voorgesteld die al dan niet jaarlijks ingezaaid moeten worden. Voor de commerciële mengsels Tübinger, Brandenburger en Maya geeft VLM geen richtlijnen naar verdeling van de soorten (% in mengsel) op.

Tübinger (jaarlijks zaaien in het voorjaar)

Nederlandse benaming	Wetenschappelijke naam
Boekweit	Fagopyrum esculentum
Berganie	Borago officinalis
Dille	Anethum graveolus
Ganzenbloem	Chrysanthemum segetum
Groot kaasjeskruid	Malva sylvestris
Klaproos	Papaver sp.
Korenbloem	Centaurea cyanus
Gele mosterd	Sinapis alba
Phacelia	Phacelia tanacetifolia
Bladrammenas	Raphanus sativus
Goudsbloem	Calendula officinalis
Karwij	Carum carvi
Zaaihoeveelheid	15 kg/ha

Brandenburger (jaarlijks zaaien in het voorjaar)

Nederlandse benaming	Wetenschappelijke naam
Dille	Anethum graveolens
Boekweit	Fagopyrum esculentum
Gele ganzenbloem	Chrysanthemum segetum
Groot kaasjeskruid	Malva sylvestris
Grote klaproos	Papaver rhoeas
Klaver	Trifolium sp.
Phacelia	Phacelia tanacetilolia
Korenbloem	Centaurea cyanus
Luzerne	Medicago sativa
Gele mosterd	Sinapis alba
Radijs	Raphanus sativus
Serradella	Ornithopus sativus
Wikke	Vicia sp.
Zonnebloem (laag)	Helianthus annuus
Bernagie	Borago officinalis
Zaaihoeveelheid	15 kg/ha

Maya (jaarlijks zaaien in het voorjaar)

Nederlandse benaming	Wetenschappelijke naam
Klaproos	Papaver rhoeas
Bruine boon	Phaseolus vulgaris
Vlas	Linum usitatissimum
Luzerne	Medicago sativa
Maïs	Zea mays
Bladkool	Brassica napus
Phacelia	Phacelia tanacetifolia
Gele mosterd	Sinapis alba
Bladrammenas	Raphanus sativus
Zonnebloem	Helianthus annuus
Witte klaver	Trifolium repens
Rode klaver	Trifolium pratense
Gele erwt	Pisum sativum
Voederwikke	Vicia sativa
Boekweit	Fagopyrum esculentum
Bastaardklaver	Trifolium hybridum
Veldboon	Vicia faba minor
Zomerhaver	Avena sativa
Zaaihoeveelheid	15 kg/ha

Klavermengsel (herinzaai in 3de jaar)

witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	20
rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	10
luzerne	<i>Medicago sativa</i>	50
incarnaat	<i>Trifolium incarnatum</i>	10
esparcette	<i>Onobrychis viciifolia</i>	10
Zaaihoeveelheid	20 kg/ha	

Meerjarig bloemenmengsel

Voor dit mengsel stelt VLM voor dat het zou bestaan uit:

80% grassen, uit het mengsel voor 'gemengde grasstrook' te kiezen, waarvan 3 ijle soorten	
20 % kruiden, bestaande uit minstens 6 soorten , te kiezen uit de vorige mengsels	
Zaaihoeveelheid	15 kg/ha

2 Bespreking

2.1 Beheer

1) 'Gemengde grasstrook'

Opdat met een gemengde grasstrook de gestelde doelen, nl. het bufferen van kwetsbare landschapselementen en de algemene faunistische diversiteit bevorderen, bereikt zouden worden, moet die grasstrook bepaalde kenmerken hebben. Wat er precies 'gebufferd' moet worden, is niet gespecificeerd. We gaan ervan uit dat het gaat om het tegengaan van negatieve effecten van reguliere akkerbewerkingen op het kwetsbare landschapselement. Grondbewerkingen (ploegen, eggen, rollen e.d.) mogen niet tot vlak naast het landschapselement gebeuren en er moet zo min mogelijk invloed zijn van bemesting of bestrijdingsmiddelen. Om dit mogelijk te maken, zal de grasstrook voldoende breed moeten zijn; 9 à 10 m is een minimum. De effectiviteit wordt verder bepaald door de topografie van het perceel t.o.v. de grasstrook en het landschapselement. Ligt het perceel hoger dan het landschapselement, dan is de kans op inspoelen van meststoffen of water beladen met bestrijdingsmiddelen groter dan wanneer het landschap vlak is of het perceel lager ligt.

In hellende gebieden waar erosie kan voorkomen, zal een voldoende dichte vegetatiemat nodig zijn om inspoeling vanuit de akker tegen te gaan.

Het gebruik dat van de grasstrook gemaakt wordt, is ook bepalend voor de 'bufferende' werking ervan. De zone gebruiken als toegangsweg of wendstrook is niet wenselijk omdat dan het risico van beschadiging van de gemengde grasbegroeiing zelf en van het naastliggende landschapselement, te groot is.

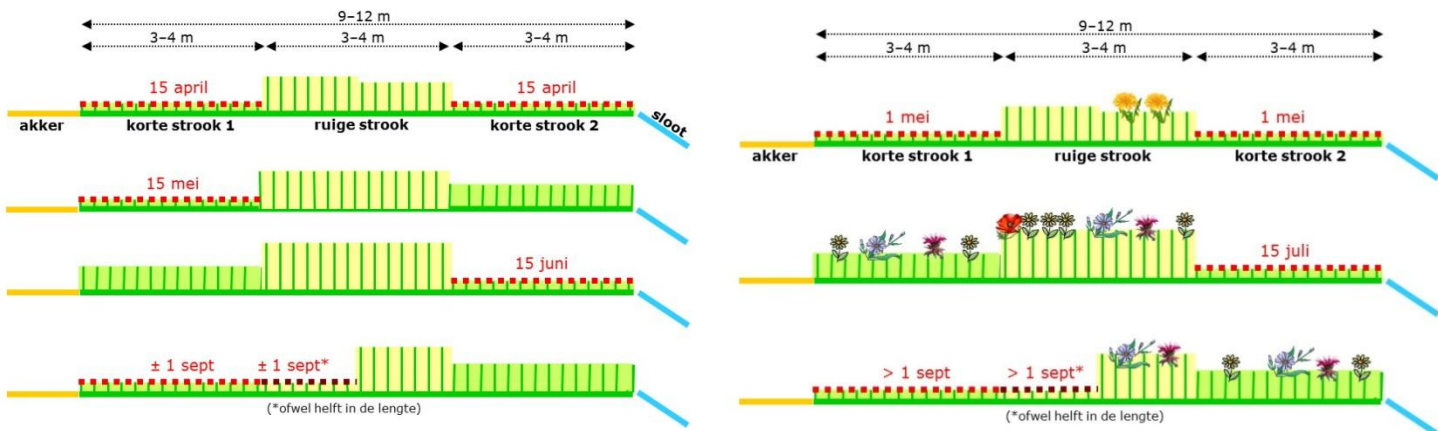
Het voorgeschreven beheer van de grasstrook tenslotte, nl. niet bemesten, geen bestrijdingsmiddelen gebruiken en een aangepast maaieregime naleven, zorgt ervoor dat er zeker vanuit de grasstrook zelf geen negatieve effecten op het kwetsbare landschapselement uitgaan en dat er gunstigere omstandigheden voor een rijke biodiversiteit gecreëerd worden.

Door de hele rand te maaien na 15 juli kunnen waarschijnlijk tijdens het eerste jaar veel soorten tot zaadzetting komen. Op de hoogproductieve bodems van de landbouwgebieden echter, zullen grassen snel domineren en wordt de kans groot dat kruiden verdrongen worden en er geen spontane kolonisatie kan optreden van windverspreiders zoals veel composieten (bv. paardenbloem- (*Taraxacum*) en streepzaadsoorten (*Crepis*)), die belangrijk zijn als voeselpflanz (nectar voor insecten, zaden voor jonge vogels). Afname van de productiviteit gebeurt niet. Voor de bufferende werking is dit geen probleem, maar de habitatkwaliteit voor fauna gaat erdoor achteruit. De fauna is meer gebaat met een open vegetatie, in elk geval met voldoende afwisseling in structuur. Omdat op hoogproductieve bodems een kruidenrijke vegetatie na verloop van tijd toch verdwijnt door de competitie met grassen, kan het dan ook aangewezen zijn de strook na enkele jaren opnieuw aan te leggen.

Voor ongewervelden is maaien van de gehele grasstrook negatief, vooral omdat de overleving van eieren, larven, rupsen en poppen erdoor gehypothekeerd wordt. Dit zou effectief kunnen leiden tot een mismatch van de vegetatie met de soorten die er mogelijk door aangetrokken worden. Hierdoor kan deze tijdelijke vegetatie een ecologische val worden voor sommige soorten (Mergeay, 2012). Een 'gemengde grasstrook' die in zijn geheel gemaaid wordt na 15 juli, zal daardoor weinig bijdragen aan een blijvende versterking van de biodiversiteit.

De andere mogelijkheid, nl. 2/3 van de rand maaien op een vrij te bepalen tijdstip en de overige 1/3 over de gehele lengte ongemaaid laten als een ruige strook voor overwintering, is meer aangewezen om de nodige structuurvariatie te creëren en biodiversiteit te ondersteunen. Dit is zowel voor vogels als voor ongewervelden gunstig. Door de verschillende maaidata kunnen meerdere kruiden tot bloei (voedselbron van nectar en stuifmeel) en zaadzetting (voedsel) komen en zijn er steeds dekking, uitwijkmogelijkheden voor ongewervelden en meer stabiele structuren voor bv. rupsen en poppen.

Werken met gedifferentieerde maaidata staat ook bekend als het 'duoranden-' en 'triorandenbeheer'. Bij duoranden wordt het deel dat aan de perceelsrand grenst, gemaaid, terwijl het deel langs de gewassen ongemaaid wordt gelaten. Bij trioranden wordt er over heel de lengte van de strook in drie parallelle stroken beurtelings gemaaid, waarbij één strook niet elk jaar volledig gemaaid wordt en er zo jaarrond korte en ruige stroken naast elkaar aanwezig zijn (Van Uytvanck *et al.* in voorbereiding; Figuur 1).

Figuur 1. Maaischema voor trioranden: links onder normale omstandigheden met 4 maaidata; rechts onder schrale omstandigheden met slechts 3 maaidata, waarvan de eerste 2 later op het seizoen vallen (uit: Dochy, 2013)

Na het maaien moet er steeds voor gezorgd worden dat het maaisel afgevoerd wordt! Enkel dan wordt verruiging verhinderd of verminderd. Door het maaisel op de strook te laten drogen voordat het verwijderd wordt, is daarnaast de kans groter dat ongewervelden zich in veiligheid kunnen brengen en dat zaden op de grond terecht kunnen komen. Maaimethoden die afvoer moeilijk of onmogelijk maken, zoals klepelen, zijn dan ook af te raden als beheertechnieken.

2) 'Gemengde grasstrook plus'

Omdat deze rand bedoeld is om habitat te creëren voor akkervogels en IHD-soorten, is het beheer gericht op het laten ontwikkelen van voldoende structuurvariatie en de opbouw van voedselbronnen. Het eerste wordt gedeeltelijk gegarandeerd door het gefaseerde maaibeheer (triorandenbeheer), dat voor dit type voorgesteld wordt. Daarnaast spelen het gebruikte zaadmengsel en de dichtheid van zaaien ook een belangrijke rol. Dit laatste is zeker het geval wanneer de te maaien strook pas na 15 augustus zou gemaaid worden. Is het aandeel overblijvende grassen hoog en wordt er dicht gezaaid, dan zullen grassen snel alles domineren. Daardoor komt de voedsel functie in het gedrang, enerzijds omdat de vegetatie niet ijl genoeg is om vlot foerageren door akkervogels toe te laten en anderzijds omdat er te weinig zaden geproduceerd worden. Eigenlijk lijkt maaien na 15 augustus enkel geschikt op weinig productieve gronden, een situatie die haast niet zal voorkomen in het landbouwgebied, en bij erg ijle begroeiingen. Maar omdat in alle gevallen een deel van de grasstrook ongemaaid blijft, is dit type rand voor ongewervelden veel belangrijker dan de 'gemengde grasstrook'. Ook hier geldt dat het maaisel, na drogen op het terrein, afgevoerd moet worden.

3) 'Bloemenrand'

Voor dit type rand worden, naast niet bemesten en geen bestrijdingsmiddelen gebruiken, geen specifieke maaidata opgegeven. Wanneer er met jaarlijks in te zaaien mengsels gewerkt wordt, is maaien niet nodig. Voor het klavermengsel dat om de drie jaar heringezaaid wordt, kan er best in het najaar gemaaid worden. Wordt een meerjarig bloemenmengsel gezaaid, dan is maaien in de nazomer aangewezen. Maaien moet hier voorkomen dat grassen te sterk zouden overheersen. De productiviteit moet dus laag gehouden worden en er moet een voldoende open structuur behouden blijven voor kieming en voor een warm microklimaat.

Of al deze randen succesrijk zullen ontwikkelen, is ook afhankelijk van hun plaats in het landschap en het al dan niet aanwezig zijn van potentiële dominanten die vanuit de directe omgeving de open stroken snel kunnen overgroeien. Grasstroken of bloemenranden aanleggen langs plaatsen met veel

bramen, distels, zuringsoorten, grote brandnetel e.d., wordt best vermeden. Vooral voor de *bloemenranden* is een oriëntatie naar het zuiden belangrijk. *Grasstroken plus* hebben enkel zin in gebieden waar de doelsoorten, de akkervogels, voorkomen.

2.2 Zaadmengsels

Zeer belangrijk voor het bereiken van de doelstellingen van deze beheerovereenkomsten, is de samenstelling van de zaadmengsels. Aspecten die daarbij beoordeeld moeten worden zijn:

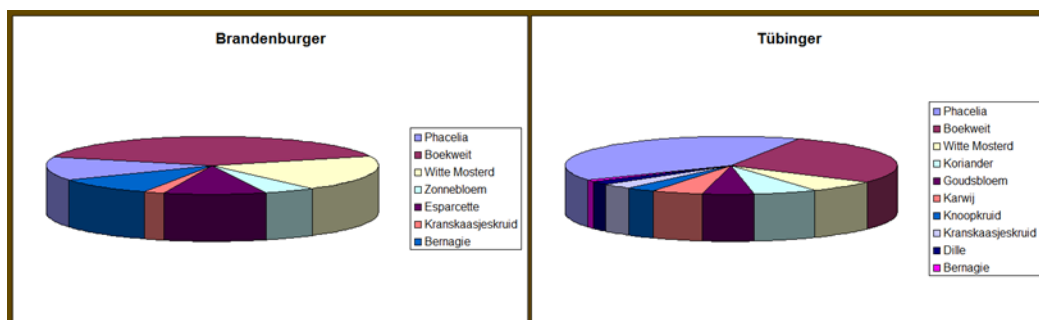
- de mate waarin soorten snel kunnen domineren of het vegetatiedek sluiten;
- de mate waarin soorten belangrijk zijn als voedselplant (stuifmeel, nectar, zaden e.d.);
- het al dan niet inheems of streekeigen zijn, en het invasieve karakter van gebruikte gecultiveerde of uitheemse soorten.

Sommige grassoorten uit de mengsels zijn potentiële dominanten en kunnen na enkele jaren de vegetatie overheersen. Van de 'forse grassen' zijn dat gestreepte witbol, glanshaver, rietzwenkgras en tot op zekere hoogte kropbaar. Het lijkt daarom beter deze soorten niet in de mengsels op te nemen. Ook bij de zgn. 'fijne grassen', die met een hoger percentage in de mengsels aanwezig mogen zijn (max. 50%), zijn er die snel de overhand kunnen nemen: gewoon struisgras en reukgras. Voor deze soorten zou het aandeel in de grassencomponent daarom best verlaagd worden.

Van de vlinderbloemigen kunnen luzerne en rode klaver domineren. Ook deze soorten worden dus beter beperkt in het aandeel wanneer ze toegepast worden in de mengsels voor grasstroken. In de randen die met een 'klavermengsel' ingezaaid worden, hoeft dit geen probleem te zijn, maar kan het er toch toe leiden dat de insectenrijkdom geringer is dan verwacht, omdat er helemaal geen kans meer is op spontane vestiging van andere kruiden. Net dat lijkt van belang voor een hogere diversiteit aan insecten (Mergeay, 2012).

Potentiële dominantie binnen de vijf jaar is ook afhankelijk van de zaaidichtheid. In het voorstel van de VLM wordt 15 kg/ha voorzien voor het mengsel voor de grasstroken en voor Tübinger-, Brandenburger- en Maya-mengsels. Dit ligt binnen de range die door leveranciers wordt aanbevolen (bv. Tübinger: variërend van 8 kg/ha tot 35 kg/ha; Brandenburger: variërend van 7 kg/ha tot 20 kg/ha). Om een voldoende open structuur te garanderen, mag de dichtheid zeker niet hoger liggen dan 15kg/ha.

De zaadmengsels bevatten allemaal soorten die op een of andere manier belangrijk zijn als voedsel- of waardplant. Vooral de commerciële bijmengsels zijn met dit doel samengesteld. Het grote verschil tussen deze mengsels zit in de onderlinge verhoudingen tussen de soorten. Zo overheersen in het Tübinger-mengsel Phacelia en Boekweit, tegenover Boekweit en Witte mosterd in het Brandenburger-mengsel. Daarnaast is het Tübinger-mengsel soortenrijker. Een grotere rijkdom aan plantensoorten is echter niet steeds een garantie op een hogere insectendiversiteit (Mergeay, 2012).

Figuur 2. Samenstelling van de Brandenburger en Tübinger zaadmengsels en de onderlinge verhoudingen tussen de soorten (Informatiecentrum voor Bijenteelt, Krijgslaan 281 S33, 9000 Gent)

Bij de voorgestelde soorten zijn er verschillende die niet tot de inheemse flora behoren (tabel 1). Vele daarvan zijn cultuurgewassen.

Tabel 1: Niet-inheemse soorten en cultuurvariëteiten die deel uitmaken van de zaadmengsels

Berganie	Borago officinalis
Esparcette	Onobrychis viciifolia
Goudsbloem	Calendula officinalis
Incarnaat klaver	Trifolium incarnatum
Maïs	Zea mais
Phacelia	Phacelia tanacetifolia
Serradella	Ornithopus sativus
Vlas	Linum usitatissimum
Zonnebloem (laag)	Helianthus anuus
Luzerne	Medicago sativa
Boekweit	Fagopyrum esculentum
Dille	Anethum graveolens
Radijs	Raphanus sativus

De vraag stelt zich of het gebruik van deze soorten moet bevorderd worden bij het stimuleren van de ontwikkeling en het onderhouden van een groene infrastructuur in het landbouwgebied. Deze soorten komen vooral voor in de commerciële mengsels. Een probleem met deze mengsels is ook dat ze van de oorspronkelijke soorten afwijkende variëteiten kunnen bevatten; witte of roze korenbloemen, hoog uitgroeiende kaasjeskruidvariëteiten e.d. Wanneer het om windverbreiders gaat of soorten die een zaadbank opbouwen, kan dit tot ongewenste situaties leiden: uitbreiding van de soorten op plekken waar dit niet bedoeld werd. Hoewel ze als voedselplant functioneel zijn, kunnen ze niet beschouwd worden als een directe bijdrage aan de biodiversiteit. Het gebruik ervan versterkt daarenboven de opvatting van de 'maakbaarheid van de natuur', wat op zich een zorgzamer omspringen met (nog) natuurlijke elementen in het landbouwgebied niet bevordert of garandeert. Beheerovereenkomsten kunnen hierdoor hun doel missen. Het tijdelijk karakter van de met deze aantrekkelijke soorten ingezaaide bermen kan verder voor gevolg hebben dat het risico op een ecologische val toeneemt.

Bij de kruiden uit het mengsel voor de beide grasstroken, staan verschillende soorten die als alternatief voor de cultuurvariëteiten en de uitheemse soorten ook met succes in de bloemenranden toegepast kunnen worden. Enkel esparcette en luzerne uit deze lijsten zouden hier beter niet gebruikt worden. Interessante voedselplanten die nog toegevoegd kunnen worden in de grasstrokenmengsels zijn gewone brunel (*Prunella vulgaris*) en gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*). Of de laatste ook bij leveranciers gevonden kan worden, is niet bekend.

Wat er uiteindelijk effectief gezaaid zal worden, kan bepaald worden door de persoon die de beheerovereenkomst afsluit. Enkel te respecteren verhoudingen worden door de VLM opgegeven. Hierdoor zou het kunnen gebeuren dat er bij de kruiden enkel eenjarigen gekozen worden. Wanneer deze soorten zich niet optimaal vestigen en kiemkrachtig zaad vormen, of er worden veel zaden opgegeten, dan kunnen de soorten snel uit de strook verdwijnen. Grassen zullen dan zeker domineren. Om dat te vermijden zou het goed zijn dat ook steeds overblijvende soorten, bv. kaasjeskruid, gebruikt worden. De commerciële zaadmengsels met uitsluitend eenjarigen moeten trouwens jaarlijks ingezaaid worden.

Succesvolle vestiging van de ingebrachte soorten is afhankelijk van het tijdstip waarop gezaaid wordt, van de voorbereiding van de stroken en van de aanwezigheid van koloniserende of overgroeiende soorten in de omgeving. Zaaïen gebeurt in het voorjaar, eventueel in het vroege najaar. Bij dit laatste moet er rekening gehouden worden met verliezen door vraat in de winter. Wil men voorkomen dat er te veel andere soorten zich spontaan vestigen en sterk concurrentieel worden, dan kan enkele weken voor het echte inzaaien een 'vals zaaibed' klaargemaakt worden. De soorten die daarin dan kiemen worden voor het zaaïen van het gekozen soortenmengsel ondergewerkt.

Toepassing van de zaadmengsels in verschillende geografische regio's.

Bijna alle inheemse soorten uit de voorgestelde lijst hebben een redelijk ruime ecologische amplitude en kunnen daardoor in het gehele gewest gebruikt worden. Kleine pimpernel is een uitzondering. Deze plant is van nature vrijwel beperkt tot de Maasstreek. Omdat ze daarenboven zeldzaam is, stellen we voor deze soort uit de lijst te schrappen, om bij uitzaaien elders 'floravervalsing' te voorkomen. Het voorkomen van de uitheemse en gecultiveerde soorten is volledig door de mens bepaald en is moeilijk tot bepaalde streken terug te brengen. Esparcette, gele/witte mosterd en karwij zijn wel eerder aan kalkrijke bodems gebonden. Voor deze soorten zou kunnen gelden dat ze dus enkel in de kalk- en de leemstreek toegepast mogen worden.

CONCLUSIE

- Behalve kleine pimpernel, kunnen alle inheemse soorten uit de voorgestelde lijst in de verschillende regio's van het gewest gebruikt worden. Met uitzondering van esparcette, gele/witte mosterd en karwij, geldt dit ook voor de uitheemse en gecultiveerde soorten.
- Het gebruik van uitheemse en gecultiveerde soorten in onderdelen van de groene infrastructuur van het landelijk gebied, is niet aan te bevelen. De indruk wordt ermee gewekt dat functionele natuur eenvoudig 'gemaakt' kan worden, waardoor een algemene, zorgzame omgang met meer natuurlijke elementen in het landelijk gebied niet zo belangrijk is.
- Voor de aanleg van een 'bloemenrand' wordt beter niet gewerkt met de samengestelde Tübinger-, Brandenburger- en Maya-zadenmengsels. Ze bevatten een zeer groot aandeel uitheemse en gecultiveerde soorten, zowel naar aantal soorten als % zaden in de mengsels. Bloemenranden kunnen met evenveel succes aangelegd worden met de inheemse kruidensoorten uit de VLM-lijst.
- Om te snelle dominantie door grassen of klavers te voorkomen en om een open structuur te behouden die gunstig is voor foeragerende vogels en voor latere kieming door eenjarigen, moet ijl gezaaid worden. De meestal voorgestelde 15 kg/ha is een maximum.
- Om te snelle dominantie door 'forse grassen' te voorkomen, worden gestreepte witbol, glanshaver en rietzwenkgras beter niet in de mengsels opgenomen.
- Om te snelle dominantie door 'fijne grassen' te voorkomen, wordt het maximale aandeel van gewoon struisgras en reukgras beter verlaagd tot bv. 25%.
- Bij de keuze van de plaatsen voor de aanleg van grasstroken of bloemenranden, moet rekening gehouden worden met de situering in het landschap en de aanwezigheid van snel koloniserende plantensoorten in de omgeving.
- Om een positieve bijdrage te leveren aan het behoud of de verhoging van de biodiversiteit, krijgen grasstroken best een duo- of triorandenbeheer, waarbij een strook verruigd de winter ingaat. De randen zelf worden niet gebruikt voor het beheer van de naastliggende percelen of voor enig ander doel.

REFERENTIES

Dochy O, 2013. Trioranden voor akkervogels: de 'grote drie' in één pakket. Limosa 86: 180-191.

Mergeay J. 2012. Advies betreffende het gebruik van bloemenzaadmengsels ten bate van bestuivers en biodiversiteit. INBO.A.2012.80

Van Uytvanck et al. (red.) (in voorbereiding). Handboek voor natuurbeheerders. Europese natuurdoelstellingen op het terrein. Deel II. Soorten. INBO - Lannoo Campus.